

Formateur

Bewijst zijn invloed na generaties

HENGSTEN

De Gelderse hengst Upperville, hier op de KWPN Hengstenkeuring 2014, is een kleinzoon van Formateur en wordt uitgebracht in de internationale dressuursport door Tatiana Dorofeeva.

Precies vijftig jaar geleden werd deze hengst geboren bij Nittert Wiertsema in het Groningse Spijk. Hoewel zeer oud geworden, is deze hengst nu al lang overleden. Hij liet een opvallende hoeveelheid nakomelingen na die op het allerhoogste niveau presteerden, zowel in de dressuur als in het springen. Ook heden ten dage kom je zijn naam nog regelmatig tegen in de bloedlijn van verschillende bekende sportpaarden en goedgekeurde hengsten.

TEKST: GEMMA JANSEN • BEELD: JACOB MELISSEN E.A.

Zelf leverde hij vijf voor het KWPN goedgekeurde hengsten, te weten Principaal, Vennoot, Vosmaer, Wagenaar en Whisper. Vosmaer is de vader van onder meer de voor het KWPN-NA goedgekeurde, Grand Prix-dressuurhengst

IJsselmeer en het Grand Prix-dressuurpaard Exakt. Vervolgens vinden we in de nafok van de in 1980 geboren Wagenaar een fors aantal internationale dressuur- en springpaarden terug. Victorie is via zijn moeder, de stermerrie Roletta, een goedgekeurde kleinzoon van Formateur. Bij de Gelderse Grand Prix-dressuurhengst Upperville is zijn grootmoeder, de preferente prestatie keurmerrie Recari, een dochter van Formateur. De bekende voor Holstein goedgekeurde en 1.60m-springpaard Riscal la Silla komt uit Anne-Maria, een dochter van Formateur die zelf onder de naam Classic La Silla ook op het hoogste niveau sprong. Zij is ook de moeder van de 1.60m-springpaarden Classica LS (v.Fergar Mail) en Elco (v.Zodion). Meerdere rechtstreekse nakomelingen van Formateur sprongen 1.60m: Desiree di San Benedetto, Anadolu Benji, Dempsey R, Elina en Anadolu Ermis. Kleinzoon Affalay (v.Guidam) deed mee aan WK Lanaken en kleinzonen Opstalan's Jackpot (v.Damiro) en Midas (v.Hollywood) sprongen Grand Prix. Een zoon van Formateur, Olympic Mr. Jackson werd succesvol uitgebracht in de Grand Prix dressuur. Hetzelfde geldt voor zijn kleinzonen, de volle broers Ojay en Private Dancer. Voor deze erelijst mag ook zeker Maurits niet vergeten worden. Dit internationale voltigepaard en tevens Gelders Paard van het Jaar 2011 Maurits (v.Bazuin) was via zijn moeder Ukkie ook een kleinzoon van Formateur.

De goedgekeurde Formateur-zoon Wagenaar werd door Bert Romp uitgebracht op Grand Prix-niveau.

De KWPN-hengst Principaal (foto) was de eerste van de vijf goedgekeurde zonen van Formateur. Hij kwam zelf uit een volbloed moeder. De KWPN-hengst Juventus (v.Dublin) kwam uit een moeder van deze hengst.

HENGSTEN

De naam van de in 1980 geboren hengst Formateur zien we met regelmaat terug in het pedigree van internationale sportpaarden.

STEMPELHENGSTEN

DIRK CARELIANS

Willem-Jan Schotte reed Private Dancer, een zoon van Jazz uit een moeder van Formateur, naar Grand Prix-niveau waarna de vos werd overgenomen door de Britse Nicola McGivern. Momenteel wordt hij uitgebracht door de Zwitserse Simona Aeberhard in de Under-25 Grand Prix's.

Eigen merriestam

De fokker van Formateur is enkele jaren geleden overleden, maar zijn jongste zoon, Nico Wiertsema, weet zich nog wel het een en ander te herinneren. "Mijn vader kocht halverwege de jaren dertig van de vorige eeuw een merrie in Duitsland en met deze Maienzauber, een dochter van de Oldenburger Rheinfurst, zette hij een eigen merriestam op. De moeder van Formateur, de preferente prestatie modelmerrie Louwra, was een achterkleindochter van deze Maienzauber. Louwra was een hele fijne merrie, heel betrouwbaar en vriendelijk in de omgang en een harde werker. Mijn vader was altijd heel erg trots op haar. Op de keuring deed ze het goed en we hebben verschillende veulens met haar gefokt. Mijn vader is altijd lid geweest van de hengstenvereniging Noord Oost Groningen. Via deze vereniging werd de hengst Polaris aan de fokkers beschikbaar gesteld. Uit de combinatie van Louwra en Polaris is Formateur geboren. Het viel niet altijd mee om Louwra drachtig te

krijgen, zeker niet toen ze al wat ouder werd. Op gegeven moment was het toch gelukt en daar waren we heel blij mee, maar twee weken voordat het veulen geboren moest worden, kreeg ze ernstige koliek en daar is ze aan dood gegaan. Heel verdrietig allemaal. Later toen Formateur goedgekeurd was en het zo opvallend goed deed als springpaard heeft mijn vader een drie jaar jongere, volle zus van hem teruggekocht. Deze IJdeltuit hadden wij verkocht als jonge merrie. Eenmaal volwassen sprong ze heel verdienstelijk op wedstrijd. Toen wij de kans kregen om haar terug te kopen, greep mijn vader die dan ook met beide handen aan. Hij wilde met haar graag de fokkerij voortzetten. Dat IJdeltuit echt goed kon springen, bleek meteen toen wij haar na aankomst bij ons thuis in de wei zetten, om te wennen even in haar eentje. Dat zinde haar helemaal niet en voordat wij van de wei naar huis waren gelopen, sprong zij al over de omheining heen en zette koers naar de stal. Gelukkig had ze niets beschadigd, maar in haar eentje in de wei neerzetten, hebben we niet meer geprobeerd." Uit IJdeltuit is onder meer in combinatie met Ariban xx de prestatie keurmerrie Belleamie geboren. Een zoon van deze laatste, Fivelvreugd heeft 1.60m gesprongen.

Omvorming

Harm Michels uit Onstwedde kreeg afgelopen zomer tijdens de NMK de gouden speld van het KWPN uitgereikt voor zijn verdiensten voor het stamboek. Het voormalig jurylid beschikt over heel veel kennis aangaande het NWP en WPN. Hij kan zich Formateur ook nog goed herinneren. "Formateur werd in 1967 als driejarige onder de naam Poolster goedgekeurd door het NWP, destijds het stamboek van de drie noordelijke provincies. In 1970 fuseerde dit NWP met de VLN, waarna ze verder gingen onder de naam WPN wat het huidige KWPN zou worden. Een jaar voor deze fusie werd Formateur, in 1969, in Voorst ook goedgekeurd voor het VLN. Hij had toen een stokmaat van 1.69m en een pijpomvang van 21 cm. In de juryomschrijving stond: "Hij heeft een goed type en beschikt over uitzonderlijk beste bewegingen. In stap brengt hij de achter goed onder en stapt ver over. Hij is lenig in de draf en vertoont een grote schoudevrijheid." Over de galop was de jury niet heel positief, maar deze woog minder zwaar meer dan de stap of de draf. Immers paarden

Rob van Bussel won met Afellay de Stal Hendrix-competitie en werd uitgezonden naar Lanaken. De zoon van Guidam komt uit dezelfde moeder als Laura Kraut's Allegiance, Gosseline (Kaiserstern xx x Formateur).

werden voornamelijk voor het werk op het land gebruikt of op de weg, dus waren een goede stap en draf van doorslaggevend belang. De vader van Formateur, Polaris werd speciaal voor de omvorming van het zware, noordelijke landbouwpaar naar een iets moderner type naar Nederland gehaald. Deze omvorming met de Nederlandse hengsten ging op gegeven moment niet snel genoeg en daarom werd uitgeweken naar Holsteiner en Trakehner-bloed. Tegelijkertijd met Polaris werd ook zijn halfbroer Porter opgehaald en de hengst Farn. De bloedvoering van Polaris en Porter was vrijwel hetzelfde, maar Polaris leek hoger in het bloed te staan dan Porter en hij fokte duidelijk chiquer. Beide

DIRK CAREMANS

HENGSTEN

Het voltigepaard Maurits (v.Bazuin) werd in 2011 uitgeroepen tot Gelders Paard van het Jaar. Hij gaat terug op een Formateur-moeder.

hengsten kwamen uit een Holsteiner merrie en hadden als vader de Trakehner Polarfürst. In de pedigree van deze laatste hengst komt meermalen de naam Tempelhüter naar voren, een fenomeen in zijn tijd en een echte Trakehner stempelhengst. Zowel Porter als Polaris zijn veel gebruikt in die tijd in de Noordelijke provincies. Polaris heeft uiteindelijk maar drie jaar in Nederland gedekt, want toen kwam hij om het leven bij een verkeersongeval. In die korte tijdspanne heeft hij wel voor een aantal speciale paarden gezorgd. Daaronder Salerno, een van de eerste Nederlands gefokte paarden die internationaal sprong en veel won met Harry Wouters van de Oudeweyer in het zadel. Palermo, die onder de naam Gijsbrecht goedgekeurd werd voor het NWP en het SGLDT. Deze hengst was maar één jaar actief voor de dekdiens in Nederland alvorens hij werd verkocht naar Duitsland. Uit die jaargang werd de merrie Lermo geboren. Onder haar nafok bevinden zich maar liefst acht internationale springpaarden. Palermo werd succesvol in de internationale springsport uitgebracht door Johan Heins. Vervolgens zette Paul Schockemöhle hem in

STEMPELHENGSTEN

HENGSTEN

BMC Ojay DVB is de volle broer van Private Dancer. Onder Marlies van Baalen liep de grote zwarte tot op Grand Prix-niveau.

Duitsland in voor zijn fokkerij. Polaris komen we ook nog tegen in de moederlijn van onder meer de goedgekeurde KWPN-hengsten Ustinov, Njinski, Glendale, Portorico, Symfonie en Notaris.”

Louwra

Harm vervolgt: “Louwra, de moeder van Formateur, was van Content, een importhengst uit Oldenburg. In eerste instantie was de fokleiding nog wat huiverig voor het inzetten van een hengst, omdat hiervan de invloed heel snel groot zou kunnen worden, door het verwekken van meerdere nakomelingen per jaar. Daarom legden zij de nadruk op merries. Twee jaar eerder waren zeventien Holsteinse merries naar Groningen gekomen voor de fokkerij waaronder de fameuze Morgenster, de moeder van de bekende stamvader Sinaeda. Het enthousiasme over deze merries was bijzonder

groot en opende de deur voor hengsten zoals Content. Via overgrootvader Foudroyant II xx stroomde er al een behoorlijke scheut Engels volbloed door zijn aderen, toch voldeed Content niet helemaal aan de verwachtingen en bracht niet de beoogde vooruitgang. Hij had een beste rug en een goede schoft/schouderpartij en ook zijn beenwerk was correct, maar voor het overige straalde de hengst iets stugs en iets degelijks uit en gaf dit regelmatig ook door aan zijn nakomelingen. Dit was gelukkig niet het geval bij Louwra. In haar pedigree komt onder meer de hengst Godehart voor. Een prachtige hengst van statur met een levendig en werkwilleg karakter, die moderne paarden voortbracht. Louwra is geboren uit stermerrie Nellie, op haar beurt een dochter van de hengst Tarzan. Via vader Titus is dit een kleinzoon van de bekende Oldenburger Gambo.”

Veel gereisd

Formateur heeft in zijn leven behoorlijk veel gereisd. Vanuit het noorden ging hij naar hengstenstation Rouwenhorst in het Gelderse Voorst. Daar stond hij een paar jaar totdat hij bij Jan Maathuis terecht kwam in het Overijsselse Geesteren. Hoewel ruim dertig jaar geleden kan de voormalig ruiter van het Nederlandse team zich de hengst nog goed herinneren. “In die tijd verhandelden we op het bedrijf tussen de 700 en 1000 paarden per jaar, maar Formateur hebben we best lang gehouden. Ik had geen belang bij de dekking en gebruikte Formateur alleen als springpaard. Om te zien was het een wat eenvoudig en klassiek gebouwd paard, maar hij beschikte over een geweldig karakter. Hij was simpel te rijden en dacht altijd met me mee, echt een heel betrouwbaar paard om mee te nemen naar de wedstrijd. Hij is in die tijd dan ook heel veel mee geweest. Toen hij bij mij kwam sprong hij al Z en ik heb internationaal 1.40m en 1.50m met hem gestart en samen hebben we best veel gewonnen. Ik heb met hem ook meegedaan aan puissances, onder meer in Aken, en dan sprong hij probleemloos zo 1.90m of 2.00m. Na mij is hij naar Joop de Wit gegaan in Houten.” In Houten werd Formateur weer ingezet voor de fokkerij, maar liep ook verschillende militarywedstrijden met zijn nieuwe eigenaar in het zadel. Tijdens het Nederlands Kampioenschap in deze discipline eindigde Formateur samen met Joop een keer bij de beste vijf. In 1976 verhuisde Formateur naar het

DIRK CAREMANS

Laura Kraut reed met Allegiance (stamboeknaam Montega, Animo x Kaiserstern xx x Formateur) op het hoogste niveau. Hier in Aken in 2005.

hengstenstation van Gerrit van Manen in Terschuur. De dochter van deze inmiddels overleden hengstenhouder, Jenet van Vliet-van Manen: "Mijn vader kocht Formateur van of via Joop de Wit, de ex-schoonzoon van wijlen Wout Hamoen. Mijn broer Wout sprong landelijk op Z-niveau met Formateur. Mijn vader heeft er ook nog 40+-wedstrijden mee gereden. Formateur was een ontzettend fijn paard, met een heel groot hart. Ongelooflijk mak en lief; je kon er zo een kind mee weg sturen. Tijdens de hengstenschows in die tijd liet mijn vader Formateur over levende hindernissen springen. Dan ging mijn vader op een muurhindernis liggen of op een oexer met daaronder opgesteld een tafeltje met aan beide zijkanten stoelen. Als Formateur dan over de hindernis sprong, bracht mijn vader gelijktijdig een toast uit. Daar kreeg hij de handen van de toeschouwers wel mee op elkaar. Formateur stond niet alleen bij ons thuis ter dekking, maar ook bij Roel Elders in Westerveelde. Om de paar dagen brachten we Formateur halverwege. Dan reden mijn vader en Roel naar restaurant De Lichtmis in Nieuwleusen en daar werd Formateur dan overgeladen. We hebben die hengst best lang op stal gehad, wel acht jaar, maar iedereen had dan ook zoveel plezier met hem. Uiteindelijk heeft mijn vader Formateur

Bodyguard Moorland is een zoon van Gribaldi uit een moeder van Formateur. De grote zwarte staat tegenwoordig op stal bij Charlotte Dujardin en wordt uitgebracht door de Britse Lara Dyson.

KEVIN SPARROW

verkocht aan de heer Nell in Lutjewinkel. Toen ons na een paar jaar ter ore kwam dat de heer Nell de hengst weer wilde verkopen hebben wij nog geprobeerd om hem terug te kopen, dat is toen niet gelukt. Achteraf wel heel sneu dat er zoveel met Formateur gezeuld is, dat had hij echt niet verdiend!" Bij Cees Nell heeft Formateur nog drie jaar dienst gedaan, in zijn laatste jaar daar dekte hij nog veertig merries. In totaal dekte hij ruim achthonderd Nederlandse merries en tussendoor werd hij ook uitgebracht in de sport. In de tijd van het natuurlijke dekken mocht dat beslist een krachttoer worden genoemd. Op vijftienvingjarige leeftijd verkocht Cees Nell Formateur naar de Winestead Stud in Engeland, alwaar de fokkers reikhalzend uitkeken naar zijn komst. Zijn reputatie dat hij maat en bot kon toevoegen aan volbloedmerries en standaard zijn fijne karakter doorgaf, was Formateur namelijk al lang vooruit gesneld. Hoe het daarna precies is verlopen met de hengst is niet duidelijk, maar dat hij een positieve invloed heeft gehad op de fokkerij staat vast. ●